

Tillsyn av brandskyddet enligt lagen om skydd mot olyckor

Den 1 januari 2004 trädde den nya lagen och förordningen om skydd mot olyckor ikraft. Den nya lagstiftningen innebär en mer målstyrd reglering av området skydd mot olyckor. Ett nytt tillsynssystem som i större utsträckning betonar den enskildes ansvar ersätter brandsynen.

Detta Aktuellttblad beskriver kortfattat skillnaderna mellan den tidigare räddningstjänstlagstiftningen och lagen om skydd mot olyckor när det gäller brandsyn och den nya tillsynsverksamheten, samt vad en kommun bör tänka på vid övergången från brandsyn till tillsyn.

Kommunens tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor omfattar mer än brand, den kan till exempel också omfatta kontroll av att det finns livräddningsutrustning vid badplatser. I detta Aktuellttblad beskrivs enbart tillsyn av brandskyddet.

Sammanfattning

I lagen om skydd mot olyckor finns inte begreppen *brandsyn* och *annan brandsyn*. Ett nytt tillsynssystem som i större utsträckning betonar den enskildes ansvar ersätter brandsynen.

Detaljbestämmelser finns inte längre vad gäller frister för tillsynsbesök eller kompetens- och behörighetskrav för tillsynsförare. Det är upp till varje kommun att, baserat på riskbilden, planera och bestämma hur tillsynen ska bedrivas och vilken kompetens tillsynspersonalen bör ha.

För vissa byggnader och anläggningar ska en skriftlig redogörelse för brandskyddet upprättas och skickas in till kommunen, senast den 1 januari 2005. Det är ägaren, eller i vissa fall verksamhetsutövaren, som är skyldig att upprätta och skicka in redogörelsen.

För de objekt som tidigare omfattades av regelbunden brandsyn och där det nu ställs krav på skriftlig redogörelse, fortsätter brandsynen till dess att redogörelsen är inlämnad till kommunen, dock längst till den 1 januari 2005.

Kommunens riskbild och målen för den förebyggande verksamheten, i vilken tillsynsverksamheten ingår, ska formuleras i kommunens handlingsprogram som ska vara klart senast den 1 januari 2005.

Exempel på uppgifter som nu är aktuella för en kommun

- Besluta om taxor för tillsynen.
- Revidera mallar för protokoll och förelägganden.
- Besluta om frister för inlämning av de skriftliga redogörelserna samt ta fram rutiner för hanteringen av dem.
- Besluta om delegationer för tillsynsförare att meddela förelägganden eller förbud.
- Behålla beslut om utsedda brandsynförrättare och delegationer för brandsynförrättare att meddela föreläggande eller förbud även under år 2004.

Skyldigheter för den enskilde

I den nya lagen har den enskilde precis som tidigare det yttersta ansvaret för sitt brandskydd. Detta innebär en skyldighet att i skäligen omfattning hålla utrustning för livräddning vid brand och att i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Det finns dock ett nytt krav som innebär att *ägare* till vissa byggnader eller andra anläggningar ska upprätta en *skriftlig redogörelse för brandskyddet*. När en byggnad eller anläggning innehåller verksamhet som innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö är det istället *verksamhetsutövaren* som ska upprätta redogörelsen. Syftet med redogörelsen är dels att förtydliga den enskildes ansvar för brandskyddet och dels att den ska fungera som en del i kommunens beslutsunderlag i planeringen av tillsynen.

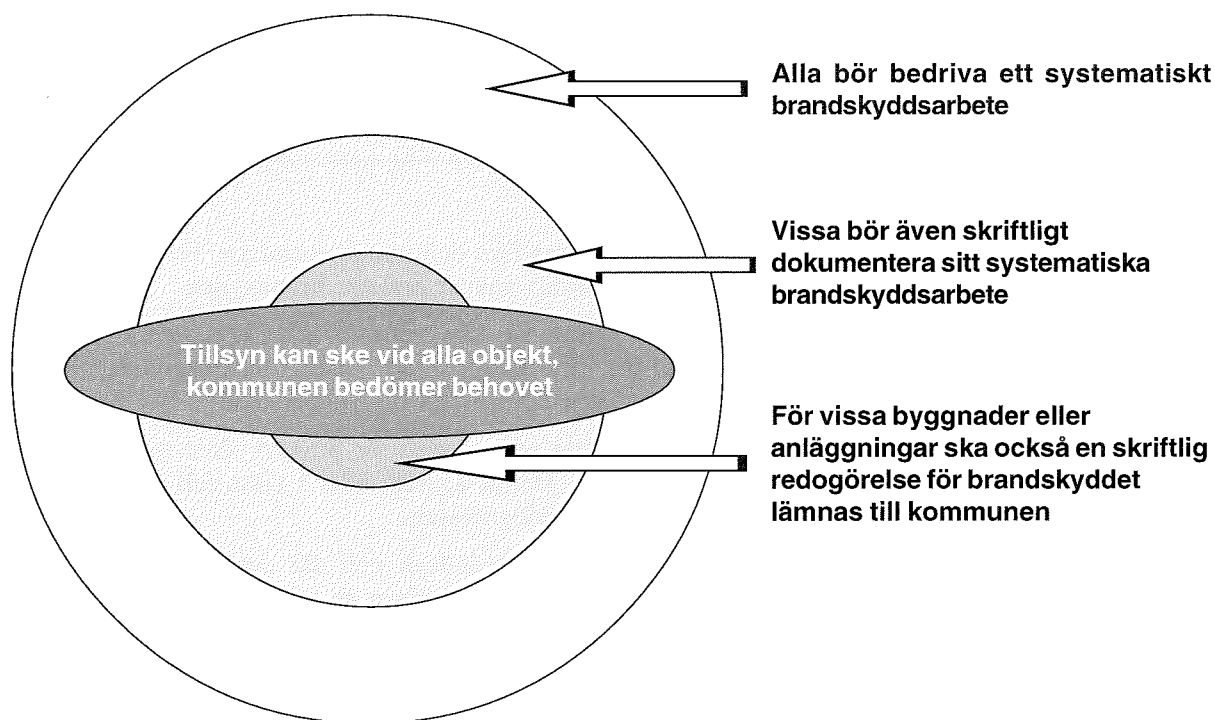
I Räddningsverkets föreskrifter om skriftlig redogörelse för brandskyddet, SRVFS 2003:10, anges vilka objekt som omfattas av kravet på redogörelse. I det allmänna rådet (SRVFS 2004:4), anges vad redogörelsen bör innehålla. Det är kommunen som bestämmer med vilka frister redogörelsen ska lämnas in.

Skillnaden mellan skriftlig redogörelse och annan dokumentation av brandskyddet

Som framgår ovan är den enskilde ansvarig för att vidta skäligen brandskyddsåtgärder. Räddningsverket har i ett allmänt råd om systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3) tolkat att detta innebär att ett systematiskt brandskyddsarbete bör bedrivas och i vissa fall också dokumenteras skriftligt.

Den skriftliga redogörelse som ska lämnas in till kommunen är *inte* samma sak som den dokumentation av brandskyddet som kan behöva upprättas inom en verksamhets systematiska brandskyddsarbete. Den skriftliga redogörelsen kan betraktas som en sammanfattande beskrivning av det systematiska brandskyddsarbetet.

Figuren nedan beskriver schematiskt de olika ansvarsnivåerna.

Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor

I lagen om skydd mot olyckor finns inte längre begreppen *brandsyn* och *annan brandsyn*. Detaljstyrningen som funnits kring brandsynen har upphört. Ett nytt tillsynssystem som i större utsträckning betonar den enskildes ansvar ersätter brandsynen. Kommunens tillsyn av brandskyddet är i fortsättningen en del av det generella kommunala tillsynsansvaret enligt lagen om skydd mot olyckor.

Enligt lagen har kommunen rätt att göra tillsynsbesök överallt och vid alla tillfällen när behov finns. Den nya lagstiftningen innehåller inga detaljregler om frister för tillsyn på olika slags tillsynsobjekt.

Den del av tillsynen som hittills utövats genom brandsyn bör i fortsättningen bland annat baseras på den skriftliga redogörelse som sänts till kommunen. Utifrån redogörelsen och med beaktande av övrig kunskap som finns om objektet, bedömer kommunen behovet av att besöka den aktuella byggnaden eller anläggningen för tillsyn på plats. Oavsett om ett objekt omfattas av kravet på skriftlig redogörelse eller inte, kan det bli aktuellt med tillsynsbesök från kommunens sida.

Det finns inte längre något krav på att ansvarig nämnd namneligen utser någon till tillsynsför rättare. Någon motsvarighet till de behörighetskrav för brandsynförrättare som angavs i räddningstjänstförordningen finns inte heller. Krav ställs dock på att tillsynen ska utföras av personer som genom utbildning och erfarenhet förväntas ha tillräcklig kompetens för uppgiften.

Den nya lagen innebär ingen förändring vad gäller kommunens rätt att meddela förelägganden och förbud. Tillsynspersonal som beslutar dessa ska också ha delegation för detta. Beslut om vite eller verkställande av åtgärd på den försumliges bekostnad är inte möjliga att delegera.

Enligt lagen har kommunen också till uppgift att via rådgivning, information och andra liknande åtgärder stödja den enskilde i dennes arbete med att fullgöra sina skyldigheter.

Tillsyn av brandskydd under 2004

Lagen innehåller en övergångsbestämmelse som innebär att de som ska upprätta och skicka in en skriftlig redogörelse för sitt brandskydd ska ha gjort detta senast den 1 januari 2005. Av förordningen om skydd mot olyckor framgår att Räddningsverkets föreskrifter om brandsynefrister (SRVFS 1993:1) ska fortsätta att gälla för de brandsyneobjekt som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse till dess att en sådan lämnats till kommunen, dock längst till den 1 januari 2005. Det innebär att brandsyneverksamheten under en ettårig övergångsperiod delvis kommer att utföras parallellt med tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor.

För att undvika formella felaktigheter i samband med beslut som meddelas vid brandsyn och tillsyn under 2004, kan det finnas anledning att se över formuleringar och hänvisningar i protokoll, förelägganden och delegationsordningar som är baserade på bestämmelserna i räddningstjänstlagen.

Den regelbundna brandsyn som utförs under 2004 är en kontroll av att den enskilde uppfyllt sina skyldigheter enligt bestämmelserna i 2 kap. 2 § lagen om skydd mot olyckor. Detta innebär att förelägganden eller förbud som meddelas vid brandsyn under 2004 ska baseras på dessa bestämmelser och inte som tidigare på räddningstjänstlagens 41 §. Bemyndigandet för kommunen att meddela förelägganden eller förbud återfinns i 5 kap. 2 § lagen om skydd mot olyckor, vilket också bör framgå av ett meddelat föreläggande eller förbud.

Brandsynförrättarna ska även under 2004 vara namneligen utsedda av ansvarig nämnd och i förekommande fall ha delegation att meddela föreläggande eller förbud vid brandsyn. Vidare måste de personer som meddelar föreläggande eller förbud med anledning av tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor ges delegation för detta.

Kommunen har rätt att ta ut avgift för tillsynsbesök. Kommunen får dock inte ta ut någon avgift enbart för till exempel granskning av skriftliga redogörelser. Avgiften måste alltid vara kopplad till ett besök på plats.

Mer information

Räddningsverket kommer under 2004 att publicera ytterligare vägledning för kommunens tillsynsverksamhet. Föreskrifter, allmänna råd och annan vägledning samt information om seminarier och utbildning finns på verkets webbplats om lagen om skydd mot olyckor, nylag.srv.se

Kontaktpersoner

Mette Lindahl Olsson, Ulf Lindén och Josefin Gullstrand, telefon 054-13 50 00.

Jämförelse av delar ur lagen om skydd mot olyckor och räddningstjänstlagstiftningen

Innehåll	LSO*	RäL och * RäF	Kommentar
Likvärdigt skydd mot olyckor	1 kap. 1 §	-	Ny bestämmelse
Krav på den enskilde att vidta skäligen brandskyddsåtgärder	2 kap. 2 §	41 § RäL	Som förut, ”innehavare” dock ersatt med ”nyttjanderättshavare”
Krav på upprättande av skriftlig redogörelse för brandskyddet	2 kap. 3 §	-	Ny bestämmelse
Krav på ägare eller verksamhetsutövare vid en anläggning med farlig verksamhet	2 kap. 4 §	43 § RäL	Som förut men med tillägget att verksamhetsutövaren ska analysera sina risker
Rådgivning, information och annat stöd från kommunen till den enskilde	3 kap. 2 §	-	Ny bestämmelse
Handlingsprogram för förebyggande verksamhet	3 kap. 3 §	-	Ny bestämmelse
Kompetens hos personal som utövar tillsyn	3 kap. 14 §	19 § RäF	LSO ställer krav på kompetens införskaffad genom utbildning och erfarenhet istället för krav på specifik utbildning enligt RäF
Ansvar för tillsynen över efterlevnaden av lagen	3 kap. 11 § 5 kap. 1 §	54 § RäL	Som förut
Tillsynsmyndighetens rätt till tillträde och upplysningar Beslut om förelägganden och förbud samt vite	5 kap. 2 §	19 § och 56 § RäL	Som förut
Hjälp från Polismyndigheten vid tillsynen	5 kap. 3 §	19 § RäL	Som förut
Avgift för tillsynsbesök	5 kap. 4 §	18 § RäL	Avgift bara för besök

- * LSO = Lag (2003:778) om skydd mot olyckor
 RäL = Räddningstjänstlag (1986:1102)
 RäF = Räddningstjänstförordning (1986:1107)

Tidigare nummer av Aktuellt från Räddningsverket under 2004

Nr 1-04 Sotningsverksamheten enligt bestämmelserna i lagen och förordningen om skydd mot olyckor